Beschouwt men daarbij nu de *tucht* als een *strafmiddel*, als een wrake, als een daad van hoogheid, dan gaat dit niet en verdringt de tucht de liefde in uw hart.

Maar zulk een tucht is wel de *Synodale*, maar niet de *Gereformeerde*.

De Gereformeerde tucht is enkel uitvloeisel van liefde en barmhartigheid.

Zachte geneesmeesters maken stinkende wonden en een heelmeester die den moed mist, om op het goede oogenblik het mes in de wond te zetten, spaart niet, maar verderft.

Toch geven we Ploos volkomen toe, dat onze tucht juist daarom met wijs beleid en teederheid moet aangelegd.

Al wat hoog is en krenkt moet gemeden.

Het moet een tucht zijn waar de liefde in riekt.

Nog dit.

Missionair en *ambtelijk* zijn geen absolute tegenstelling.

Ook de missie moet ambtelijk zijn, en als onze *Zending* op beter paden terugkeert, zal ze ook haar niet-ambtelijk karakter weer afleggen.

De tegenstelling ligt anders en ligt eigenlijk hierin.

Hebt ge voor u, iemand die nog geheel buiten elk verband met de kerke Christi staat, of wel iemand die door God Drieëenig in zijn Doop reeds met de kerk zijns Zoons, hetzij dan tot zijn voordeel, hetzij tot zijn oordeel, in verband is gebracht?

Ook in Duitschland begint een enkel oog voor de matheid en holheid van de *Vermittelungs-theologie*, gelijk ze thans op de theologie der inbeeldingen van Ritschl uitliep, open te gaan.

Van Theleman wisten we dit reeds. Een oogenblik zag ook Calaminus het gevaar. Kohlbrügge blies zijn boetbazuin met ongemeene kracht.

Maar nu voegt zich bij dit drietal ook een echte Lutheraan, die zich *Theophilos* noemt, en een werk ter perse zond onder den titel: *Die Kirchenlehre und die Kirchliche Praxis*, waarvan nu het eerste *heft* te Hanover bij Wolff & Hohorst het licht zag.

Voor ons Gereformeerden is dit een boos boek, in zooverre de schrijver onze theologie puur intellectualistisch noemt, en op dien grond onder het Rationalisme indeelt (pag. 65).

Toch vergeven we den schrijver dezen o. i. onnoodigen uitval gaarne, om het vele uitstekends dat hij ons biedt.

Theophilos is een machtige geest, een helder denkende kop, een man van ongemeene energie in het woord, en die dieper dan de meesten de wonden onzer hedendaagsche theologie gepeild heeft.

Het zou een redding en een verademing zijn, indien men de theologische faculteiten in Duitschland plotseling met mannen van zijn zin en geest bezetten kon.

Hij vloekt de geleerdheid en zoekt en speurt de trouw en den moed, om uit het centrum des levens voor den Christus te getuigen.

Toch zouden we juist met het oog hierop vragen willen, of de schrijver onze kleine burgerij en onzen landbouwstand in Schotland en Nederland kent. En zoo ja, of de feiten der ervaring hem dan niet toonen, dat juist in deze *Gereformeerde* landen bereikt is, wat hij in Duitschland zoo jammerlijk mist.

KUYPER.

Het Statuut van 1869.

I.

Van meer dan ééne zijde worden we gedrongen, om nogmaals onze bedenkingen tegen het Statuut van 1869 uiteen te zetten.

We zijn hietoe bereid, mits men ons toesta het kalm, objectief, en zonder sparen van iemands gevoeligheid te doen.

Daartoe beginnen we met het nogmaals af te drukken.

Het luidt aldus:

REGLEMENT OP DE INRICHTING EN HET BESTUUR DER CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK IN NEDERLAND.

Art. 1. De Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland erkent volledig en zonder eenige zinsbehouding, als uitdrukking van haar geloof: de Nederlandsche Geloofsbelijdenis, vervat in de 37 artikelen, den Heidelbergschen Catechismus, en de Leerregels vastgesteld in de Synode van Dordrecht van 1618 en 1619.

In de openbare godsdienstoefening gebruikt zij de Formulieren van Doop, Avondmaal, Oefening der Kerkelijke tucht, Bevestiging der Kerkedienaren en Inzegening des huwelijks, die in de Synode van Dordrecht van 1618 en 1619 zijn goedgekeurd.

In het bestuur der Kerk wordt, zooveel de de omstandigheden het niet verhinderen, de Kerkorde gevolgd van 1618 en 1619.

Art. 2. Allen, die vrijwillig tot deze Kerk toetreden, en de kinderen, die door den doop hare gemeenschap zijn ingelijfd, of voor zoover zij met hunne ouders zijn overgekomen, worden als leden der Kerk erkend en beschouwd tot hare gemeenschap te behooren.

Deze allen blijven tot de Christelijke Gereformeerde Kerk behooren, zoolang zij niet duidelijk toonen zich van haar af te scheiden, of door het bevoegde Kerkbestuur van het lidmaatschap zijn vervallen verklaard.

Stemgerechtigd zijn alle mansledmaten der Gemeente, die belijdenis des geloofs afgelegd hebben en niet onder censure staan, en, wat de stoffelijke belangen betreft, ook zij aan wie in sommige gemeenten door den Kerkeraad stembevoegdheid is toegekend.

Art. 3. Ingevolge de Kerkorde, vermeld in Art. 1, wordt het bestuur over de bijzondere gemeenten geoefend door de Kerkeraden; met betrekking tot eenige gemeenten gezamenlijk, in een gedeelte van eene provincie, door de Classicale Vergaderingen; voor zooveel al de gemeenten in eene Provincie betreft, door de Provinciale Vergaderingen; en wat aangaat de geheele Christelijke Gereformeerde Kerk, door de Algemeene Synode.

Art. 4. De Algemeene Synode wordt, in gewone omstandigheden, alle drie jaren gehouden.

Art. 5. De Algemeene Synode benoemt eene Synodale Commissie, bestaande uit drie leden, waarvan om de drie jaren één lid volgens rooster aftreedt, zonder dadelijk herkiesbaar te zijn.

Aan deze Commissie is de uitvoering opgedragen van alles wat de Synode haar in last geeft.

Verder is haar opgedragen de behartiging van alles wat uit de betrekking van de Christelijke Gereformeerde Kerk tot de regeering voortvloeit, en van hetgeen haar door eenige Provinciale Vergadering wordt opgedragen.

Door eenige Provinciale kerkvergadering tot eenige zaak, die de kerk in het gemeen aangaat, aangezocht zijnde, handelt zij daarover gelijk zij nuttig en goed oordeelt, zonder evenwel eenige kerkelijke vergadering in hare handelingen te belemmeren.

Tevens ontvangt zij de stukken, die uit het buitenland aan de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland gericht worden, en brengt die ter kennis, waar het behoort.

In eenig weekblad geeft zij kennis van al hetgeen zij ter kennis van de gemeenten meent te moeten brengen, terwijl zij aan de Synodale Vergadering verslag doet van alle hare werkzaamheden, gedurende den tijd van de eene Synode tot de andere.

In gewone omstandigheden houdt zij jaarlijks eene bijeenkomst op de plaats haarer vestiging, en wel te Amsterdam.

Art. 6. Elke afwijking tegen de bepalingen van het voorgaand artikel maakt de handeling der Synodale Commissie voor de Kerk krachteloos.

Stellen we nu eerst een onderzoek in naar het karakter van dit Statuut.

Is het een bloote *kennisgeving*, of wel terdege een *statuut*?

Dit scheelt, gelijk men gevoelt, *alles*.

Stel toch we hadden een schrijven voor ons, waarin niets stond dan dit: „Wij, ondergeteekenden, daartoe gecommitteerd door de Christelijke Gereformeerde kerken in Nederland, brengen hiermee ter kennisse van Z. M. den Koning, dat de bepalingen betreffende het bestuur en de inrichting onzer kerken vervat is in de bepalingen van de Kerkenordening op de Synode van Dordrecht, gehouden in den jare 1619, vastgesteld", dan zou er van bezwaar noch bedenking sprake vallen.

Art. 1 van de Wet op de Kerkgenootschappen eischt mededeeling van „de bepalingen betreffende de inrichting en het bestuur der kerk".

Leefden nu de Christ. Ger. kerken onder niet anders dan onder de Kerkenordening van Dordrecht, dan spreekt het vanzelf, dat de bepalingen van deze Kerkenordening ook de bepalingen waren in Art. 1 der Wet op de kerkgenootschappen bedoeld, en dat inzending van deze Kerkenordening met conductoire al was, wat Art. 1 der wet van hen eischte.

Dit was echter *niet* hetgeen in 1869 geschied is.

Zij hebben *niet* de Kerkenordening van 1619 opgezonden, als uitmakende „de bepalingen van het bestuur en de inrichting van hun kerken", maar ze zonden in een *Reglement* uit 6 Artikelen bestaande.

Wat ze deden was dus niet een *kennisgeving*, niet een *mededeeling*, neen, maar de overlegging van een *Reglement bevattende zes bepalingen*.

Als „bepalingen omtrent de inrichting en het bestuur van hun kerken" in den zin der Wet van 1855 legden ze dus *niet* over de Kerkenordening van Dordt zelve, maar *zes artikelen*, deze artikelen in een *reglement* saamgevat, en dit *reglement* als uitmakende „de bepalingen omtrent haar inrichting en bestuur.

Vraagt men dus thans aan de Overheid: „Welke zijn de bepalingen van inrichting en bestuur waaronder de Chr. Geref. kerk leeft en bij u bekend staat? — dan *kan* de Overheid niet antwoorden: „Het Reglement of de Kerkenordening van Dordrecht", maar *moet* ze antwoorden: „De bepalingen omtrent de inrichting en het bestuur van deze kerk vindt ge in het Reglement van 1869."

Strekt nu eenig reglement om aan eenige corporatie rechtspersoonlijkheid te verleenen, dan heet dit in rechten *haar statuut* d. w. z. het fundament waarop ze staat, zoodat ze in in rechten wegvalt, zoodra dit *statuut* of *reglement* verdwijnt.

Als dan ook in rechten gevraagd wordt: „Wat is het Statuut van deze kerk?" — *kan* niemand en *zal* niemand antwoorden: „De Kerkenordening van Dordrecht," maar *moet* een ieder antwoorden: „Het Reglement van 1869".

Dit is zoo duidelijk, en onder mannen van zaakkennis derwijs uitgemaakt, dat we ons de moeite sparen, om er verder een woord over te zeggen.

Wel wordt in art. 1 (niet eens voor wat de *inrichting* betreft, maar) althans voor het *bestuur verwezen* naar de Kerkenordening van 1619, maar ook dat nog onder bijvoeging van de woorden: *„Zooveel de omstandigheden het niet verhinderen."*

Stel dus, dat deze kerken op zeer belangrijke punten van de Kerkenordening van 1619 afweken, en men kwam in rechten dan zou niemand op grond der Kerkenordening van Dordrecht kunnen pleiten, want 1°. het gezag dezer Kerkenordening *hangt aan het Statuut*; 2°. het Statuut kent aan deze Kerkenordening slechts een *ondergeschikt* en *beperkt* gezag toe, en 3°. bij verschil tusschen de Synodale besluiten en de Kerkenordening krijgt de afwijkende Synode *gelijk*, en de Kerkenordening *ongelijk*,

Hieruit nu concludeeren we, dat de Christ. Geref. kerk op dit oogenblik tot *Kerkorde* heeft, *niet* de Kerkenordening van Dordrecht, maar als *Kerkorde* aannam het Reglement van 1869.

Naar de bedoeling der opstellers van dit Reglement was dit niet zoo, en veelmin naar de voorstelling der kerken en personen; maar we handelen hier *in rechten*, we spreken thans in de rechtssfeer van den Staat.

En dan lijdt het geen oogenblik twijfel, of op de vraag: *Wat is uw Kerkorde?* moet geantwoord: Het Reglement van 1869.

Een reglement dat wel, voor zooveel *het bestuur* aangaat, en voor zooveel de omstandigheden het *niet verhinderen*, voor de samenstelling van dit bestuur naar de Kerkenordening van 1619 verwijst, maar slechts subsidiair.

Men kan niet onder twee Kerkorden tegelijk leven.

Elke kerk heeft slechts één Kerkorde.

Kerkorde is voor uw kerk dat statuut, reglement of schema, dat *de bepalingen van haar inrichting en bestuur bevat*.

En deze bepalingen nu heb ik voor de Christelijke Gereformeerde kerk niet te zoeken in de Artikelen van de Dordsche Kerkordening, maar in de zes artikelen van het Reglement, dat in 1869 door de kerk is ingezonden.

KUYPER.

Uit de Pers.

De heer Ds. R. Mulder uit Haarlem bespreekt in *De Bazuin* de brochure van Ds. Littooy en komt voorshands tot deze slotsom:

Ik kan niet aannemen, dat mannen als de Deputaten van het Synodaal Convent heden de Gereformeerde vlag in top zullen hijschen, om die morgen aan den dag weer neer te laten halen en met voeten te laten treden. Daarvoor staan ze bij ons, immers ook in de schatting van Ds. Littooy, te hoog aangeschreven.

Dat de toepassing der beleden beginselen bij de Doleerenden nog niet gevonden wordt gelijk wij zouden wenschen, laat zich uit veel verklaren. Alles is bij hen nog in de wording. Daarbij hebben zij blijkbaar eene andere beschouwing over de betrekking en de roeping tot de achtergeblevenen in de Herv. genootschap dan wij. Maar dat hunne beschouwing tegen de H. Schrift en de Belijdenis ingaat, kan ik nog niet inzien. Wel geloof ik, dat de tijd hen ook in dezen nader tot ons zal brengen.

Intusschen mag gebrek in de praktijk hun *nu* nog niet tot verwijt worden gemaakt en behoeft m. i. voor de vereeniging geen bezwaar te zijn. Een onoverkomelijke hinderpaal zou 't ons zijn, indien zij, met hunne eigenaardige beschouwing over hunne betrekking tot de achtergeblevenen principiëel bezwaar maakten tegen de toepassing der Gereformeerde beginselen, zooals die door Gods genade reeds een halve eeuw bij ons wordt gevonden en waarop door broeder Littooy met zooveel ernst en talent wordt geweren.

Gaarne geef ik toe, dat er in hun woord en houding omtrent sommige punten, de praktijk betreffende, iets onbestemds is, hetgeen ons onwillekeurig nog op eenigen afstand houdt. Maar, bedriegt ons niet alles, dan weten dat de Doleerenden, met name hunne leiders, ook zeer wel. Volgens eene uitlating van *De Herant* mogen we verwachten, wanneer ze zich straks bij onze Synode zullen aanmelden, dat ze hun standpunt, ook met betrekking tot de Hervormde kerk, meer gepreciseerd, nauwkeurig belijnd, zullen aangeven, zoodat ook wij, eenvoudigen, duidelijk hunnen zien en zeggen: »dat zijn nu de Doleerenden, nl. als kerkelijke groep." Van eene nauwkeurige en heldere omschrijving der theorie en hare toepassing in het kerkelijke leven hangt o. i. veel af. 't Werd reeds meermalen geeischt: »wij moeten weten, wie ze zijn en waarheen zij willen". Laat ons dan met en voor hen ootmoedig en vurig den Heere bidden, dat Hij hen door Zijnen Heiligen Geest naar Zijnen Wil in die omschrijving moge leiden, maar ook dat Hij ons aan onze fouten, of aan een verkeerd inzicht, dat mogelijk onbewust bij ons bestaat, moge ontdekken. Dan, mogen we aannemen, zal alle verdenking wegvallen, en allen, die een waarlijk Gereformeerd kerkelijk zaamleven begeeren, zullen bevredigd worden, de harten zullen wederzijds zamensmelten en aller mond zal jubelen: »de Heere heeft ons tot elkander gebracht, de vereeniging is getroffen. God is in Sion groot!"

Veel, aanhoudend, vurig gebed is noodig; de zaak is het waard. Kan echter de vereeniging niet op goede gronden, niet in 's Heeren gunst tot stand komen, welnu, de oprechte bidder onderwerpt zich aan Gods wil en wenscht er in te berusten. Maar met het vurig gebed pare zich trouwe arbeid en strijd, opoffering en zelfverloochening.

Voor dit goede woord onze dank.

Bovendien zouden we willen vragen: Is er voor wantrouwen wel oorzaak?

Slaagt de vereeniging, dan zullen we op de Classis, door ons gemis aan predikanten, allicht 1 tegen 3 staan.

Met overgroote meerderheid zullen de nu nog apart levende broederen ons overstemmen kunnen.

Ware er dus van wantrouwen sprake, zoo ware het begrijpelijk dat dit onzerzijds rees. Maar dat het van de overzijde opkwam, is niet gemotiveerd.

Wij nu kennen geen wantrouwen.

Wij hechten, o, zoo weinig aan wat A of B denkt of zegt. Hoofdzaak is ons maar, dat men beiderzijds eenzelfde uitgangspunt kiest. En waar dit één is en de weg één, komt men vanzelf op eenzelfde punt uit.

KUYPER.

Binnenland.

Amsterdam. Op de Diaconale Conferentie, den 31sten Meite Amsterdam gehouden, wierden onderstaande reeksen stellingen verdedigd, die we gaarne ter kennisse van onze lezers brengen:

Reeks I van Ds. B. van Schelven over de Verpleging van kranken, blinden en krankzinnigen en over de Diaconessen.

1. Krankheden en kwalen zijn van God den Heere op het menschelijk geslacht gelegd als een oordeel vanwege de zonde. Onder de bedeeling der genade worden zij niet weggenomen, maar in tuchtigingen omgezet. Zij dienen zoo voor den lijdet zelven als voor de hem omgevenden, hetzij ter verootmoediging, hetzij ter heiliging.

2. Met dien geestelijken achtergrond rekene de Diakonie bij al haren arbeid onder en voor de ellendigen, opdat zij de middelen kieze, die meest tot zulke doeleinden kunnen leiden. Mitsdien zij regel en uitgangspunt om zoo min mogelijk den hulpbehoevende en zijn natuurlijke omgeving te scheiden van elkaar. Toch zal bij dien regel menige uitzondering moeten worden toegelaten en met name onderscheidenlijk worden geoordeeld over elk van de drie categorieen hierboven genoemd.

3. Kranken verzorge men aan hun woning door het verleenen van geneeskundige hulp en het bezorgen van verpleging, tenzij de aard der krankheid of het gebrek aan ruimte dat niet toelaten. Voor die gevallen worde opgericht een gasthuis. Bepaaldelijk moet het daartoe komen in de eenigszins grootere steden, opdat ook de doortrekkende vreemdeling desnoodig daar eene toevlucht moge vinden. Met de lichamelijke verzorging verbinde men aldaar de zielzorge, door op den Rustdag te zorgen voor de bediening des Woords en der Sacramenten en op de andere dagen èn beterenden èn bedlegerigen dagelijks het Woord te doen hooren.

4. Voor de blinden is noodig eene inrichting, waar zij van der jeugd aan kunnen worden opgenomen om te worden onderwezen en vaardig gemaakt tot het beoefenen van eenig hand- of kunstwerk. Voor de onderen worde in de plaats hunner woning door werkverschaffing de gelegenheid geopend om geheel of gedeeltelijk te voorzien in de vervulling hunner dagelijksche behoefte.

5. Krankzinnigen kunnen slechts bij uitzondering, in de kringen van hen voor wie de Diakonie heeft te zorgen, in eigen woning worden verpleegd; vooral en met name in de steden. Voor dezen moet bepaaldelijk van de opzettelijk daarvoor ingerichte stichting gebruik worden gemaakt. Met het oog op het ontbreken van geneeskundige hulpe, gelijk zij naar den eisch van den levensgrond der kerk voor zulke lijders vereischt wordt, kan vooralsnog van de inrichting van eigen stichting geen sprake zijn. Mitsdien zal daarvoor aanvankelijk hulpe moeten gezocht op het bekende, door den Heere reeds zoo uitnemend gezegende Veldwijk.

1. Hoeveel onzekerheid er ook zijn moge aangaande oorsprong en aard van het werk van Diakones, vast staat dat daarbij niet valt te denken aan een ambtelijke bediening, maar bloot aan een te hulp komen door vrouwen in den dienst der barmhartigheid, vanwege den Heere Christus door zijne Diakenen geoefend.

2. Erkend moet dat der vrouwe gaven en talenten geschonken zijn, die niet zonder schade onbenut kunnen blijven. Men denke aan de verpleging der kranken aan de huizen en in de stichtingen, aan het toezicht op de verzorging van weezen en anderen.

3. Het onderricht, gegeven in 1 Tim. 5, leert echter, dat ook daarbij niet mag gehandeld met veronachtzaming van de ordinantie Gods voor de vrouw. Bij elke meer vaste regeling, aan dezen arbeid gegeven, worde nauw toegezien op het mijden van al wat ook maar eenigszins zweemt naar een terugkeer tot eene ascese, die door de Heilige Schrift wordt veroordeeld.

4. Aangewezen voor de vervulling van dezen arbeid zijn zeker niet het minst de vrouwen van ambtsdragers, de kinderloozen, de weduwen en voorts wie over een grooter of kleiner deel van tijd voor eene dezer werkzaamheden kan beschikken. Bij de verpleging van kranken met name moet door het voorzien van den noodigen leeftocht de mogelijkheid geschonken om zich geheel daaraan te geven. Voor de gelegenheid om de noodige praktische kundigheden op te doen, zorge de Diakonie.

Reeks II van Ds. N. A. de Gaay Fortman over de Verpleging van ouden van dagen.

1. Ouden van dagen, mannen zoowel als vrouwen, behoort de Kerk van Christus zich op tweeerlei wijze aan te trekken, of door hunne kinderen en hunne familiebetrekkingen op te wekken tot de verzorging hunner ouders en bloedverwanten, of door ze, bij ontstentenis van dezen, zelven te verzorgen.

2. De leeftijd, waarop eenige man of vrouw tot de ouden van dagen moet gerekend worden, is moeielijk te bepalen. Meestal kan men den leeftijd van 60 jaren aannemen. Toch moet men niet te eng zien op een jaar minder. De een wordt vroeger oud dan de ander, dat wil zeggen wordt vroeger door ouderdom ongeschikt voor den arbeid en eigen verzorging. Dit hangt veel af van den aard des arbeids; zware arbeid maakt spoediger oud dan lichte, handenarbeid eerder dan geestesarbeid.

3. Men onderscheide tusschen gehuwde en ongehuwde ouden van dagen.

4. De eersten moeten op zichzelven blijven wonen, 't liefst op zoogenaamde hofjes of in stichtingen met eigen kamer of kamers. Zij behooren onder toezicht te staan van een echtpaar, dat in de kracht des levens is.

5. Zoogenaamde oude-mannen- en vrouwenhuizen voor alleenloopende ouden van dagen zijn af te keuren. Zij zijn de brandpunten van natuurlijke en tegennatuurlijke zonden, en de kweekplaatsen van allerlei twist en tweedracht. Over het algemeen heerscht er een doodende geest.

6. Voor alleenloopende ouden van dagen zoeke men gezinnen, van welke man en vrouw in de kracht des levens zijn en geene kinderen hebben.

7. De Diakonie zie ernstig toe op de wijze van verzorging in gezinnen. Wenschelijk is, dat er eene commissie uit haar midden gekozen worde van acht personen, die uitsluitend over dit werk sta en toezie, dat de verzorging zoowel lichamelijk als geestelijk naar Gods Woord geschiede.

Reeks III van den heer W. H. van Schaick, over de Bedeeling en de middelen ter voorkoming van armoede.

1. Diakenen verootmoedigen zich over hetgeen zij te kort kwamen in de bediening der barmhartigheid; de bede zij in hun harte tot den Heere, dat zij in innige gemeenschap met den Christus moge staan, opdat hun voornemen tot getrouwheid niet ijdel zij.

2. Diakenen trachten naar hun vermogen staats- of gemeentelijke zorg overbodig te maken, door voorziening van de nooden der huisgenooten des geloofs.

3. Diakenen trachten in gemeenschap met de Bedienaren des Goddelijken Woords de gemeente op te wekken, dat zij instaat worden gesteld, door ruime gaven aan hunne verplichtingen te voldoen, en naar luid van Gods bevel: »Alleenlijk dat er geene bedelaars onder u zijn", het bedelen te voorkomen.

4. Vóór alles behartigen Diakenen de belangen der verarmde huisgenooten des geloofs, doch vooral wekke men de naastbestaanden op tot het volbrengen hunner verplichtingen. De leden der Kerk worden herinnerd, dat zij, als staande in het ambt der geloovigen, verplicht zijn voor hunne naaste bloedverwanten te zorgen. Diakenen treden niet op, zoolang niet gebleken is dat van bedoelde zijde geen hulp te verwachten is.

Tot verschaffing dier hulp zorge men voor eene goed georganiseerde Diakonie, eerst over de huisgenooten des geloofs, om allengskens de werkzaamheden meer en meer uit te breiden.

5. Bij de armverzorging sta op den voorgrond: zooveel geven als strikt noodzakelijk is, opdat de armen genoodzaakt zijn zooveel mogelijk naar arbeid binnen- of buitenshuis om te zien.

De armverzorging strekke zich vooral uit over weduwen met een talrijk gezin, welke naar eisch der omstandigheden bijna of geheel voor rekening der Diakonieën moeten komen, terwijl voor weduwen met weinig kinderen inzooverre wordt zorg gedragen, dat zij met de noodige werkzaamheden in de behoeften hunner gezinnen kunnen voorzien.

Omtrent verlaten vrouwen handelen de Diakenen, na een streng onderzoek inhoeverre bij zulke gevallen eigen schuld oorzaak van dien jammer is, als met de weduwen. De gezinnen der weduwen en verlaten vrouwen worden in het bijzonder den kerkeraden aanbevolen, opdat die zusters in het bijzonder worden gesteund bij de opvoeding der kinderen, bovenal geestelijk, doch ook maatschappelijk.

Gezinnen, waar de man door ziekte verhinderd is in de nooden te voorzien, bezorgen Diakenen, dat zij niet achteruitgaan, doch door voldoende hulp voor armoede met Gods hulp gevrijwaard blijven.

6. Wenschelijk is het, dat de betrekkingen der gevangenen de aandacht van Diakenen niet ontgaan, en met stoffelijke hulp ook die gezinnen gesteund worden. Voorts trachten Diakenen zich in correspondentie te stellen met directeuren der gevangenissen, opdat, wanneer de gevallenen in vrijheid worden gesteld, zij Diakenen vinden om te vernemen van de barmhartigheid aan hunne gezinnen bewezen, waarna zij worden gewezen op het feit, hoe zij de oorzaak zijn der ellende, welke hunne betrekkingen moesten doorstaan.

Nog beramen Diakenen middelen, opdat de ontslagen gevangenen opnieuw hun intrede in de maatschappij kunnen doen, waartoe correspondentie der Diakonieen zeer is aan te bevelen.

7. Door getrouw bezoek trachten Diakenen steeds op de hoogte te zijn der nooden en behoeften der armen; onder juiste bediening verstaan wij het behartigen der geestelijke en der stoffelijke belangen.

8. De bedeeling zal bestaan in het verstrekken niet alleen van geld, doch, wat in kleinere Diakonieën zeer gemakkelijk kan geschieden, vooral van natuurgaven, als spijs, brandstoffen, kleeding, dekking enz. Vervolgens steunen Diakenen de pogingen om onderwijs te verstrekken aan de kinderen der leden van de Kerk, waarover hunne bediening gaat, en dringen vooral aan dat die kinderen Catechetisch onderwijs ontvangen. Voorts treden Diakenen met ernst op tegen luiheid en onzindelijkheid, en wanneer hunne vermaningen niets uitrichten, gaan zij over tot het inhouden der gaven, willen zij zich niet schuldig maken aan ziekelijke liefde. Van zoodanigen maatregel geven zij den kerkeraad kennis. Tegenover hypocrieten zij men ten zeerste op zijne hoede.

9. Pogingen worden door de Provinciale bijeenkomst aangewend, dat het ambt van Diakonessen door de kerken erkend wordt; men kieze voor dat ambt zusters van beproefde vroomheid, die genoegzaam tijd hebben zich met Diakenen aan de armverzorging te wijden.

10. Om armoede te voorkomen nemen Diakenen maatregelen om een provinciaal Bureau saam te stellen en begrafenis-, ziekenfondsen en spaarkassen in wezen te roepen.

11. Diakenen stellen een fonds vast tot het verleenen van voorschotten, welke renteloos en zonder het eischen van borg worden verstrekt; tot terugbetaling worde slechts zedelijke drang uitgeoefend.

12. Wanneer de Provinciale bijeenkomst van Noord-Holland het niet strijdig acht met de uitspraken van Gods Woord, stelle men vast dat levensverzekering geoorloofd is. Men benoeme eene commissie om deze zaak nader te onderzoeken, welke commissie het recht heeft mannen der zaak kundig te raadplegen inhoeverre levensverzekering door Diakonieen kunnen worden ondersteund of aanbevolen, of wel op welke wijs deze zaak is te organiseeren.

(Slot volgt)

Buitenland.

Noord-Amerika. Uit het werk van Dr. Schaff over de verhouding van kerk en staat.

III.

De scheiding van kerk en staat, gelijk die in Noord-Amerika bestaat, geeft niet te kennen dat de natie als zoodanig met het Christendom niets uitstaande hebben wil. De overheid is souverein op haar eigen terrein en laat de bevordering van de wetenschap, der goede zeden en van den godsdienst over aan de afzonderlijke personen, genootschappen en kerken, onder bescherming der wet. In Europa ziet het volk uit naar hetgeen de overheid doet, in Amerika helpt men zichzelven.

De Amerikaansche natie is een godsdienstig volk, meer dan eenig ander op aarde, en dit, omdat de godsdienst geheel vrij is.

Eene staatskerk kweekt huichelarij en ongeloof, terwijl de vrije kerk den bloei van den godsdienst bevordert. Alexis de Tocqueville, de beroemde Fransche denker, die Amerika zoo grondig bestudeerde, zeide eens: »Er is geen land ter wereld, waarin de Christelijke godsdienst grooter invloed op de zielen der menschen uitoefent dan Amerika."

Schaff onderschrijft dit oordeel na een drie en veertigjarig verblijf in Amerika, in welk tijdsverloop hij twaalfmaal naar Europa vertrok. In Roomsche landen der oude wereld en in Rusland vond hij meer uitwendig vertoon van godsdienst; in Protestantsche landen meer innige godsvrucht. Het gewone volk, zegt hij, is in Roomsche streken kerksch en devoot, maar onkundig en bijgeloovig; terwijl de meer ontwikkelden twijfelzuchtig of onverschillig zijn. In Protestantsche landen is meer godsdienstige kennis, maar ook is daar de invloed van het rationalisme en van het ongeloof groot.

In de Vereenigde Staten vindt men schier op elk gebied van Christelijken arbeid meer werkzaamheid ontwikkeld dan elders. Kerken rijzen als vanzelf uit den grond op. Zondagsscholen, Christelijke jongelingsvereenigingen worden opgericht en onderhouden, enkel door middel van vrijwillige bijdragen. Nergens worden over het algemeen de kerken beter bezocht, wordt de dag des Heeren strikter gehouden, de Bijbel meer onderzocht, het leeraarsambt meer in eere gehouden, dan in Noord-Amerika.

Zijn dan, bij zulk een stelsel, de leeraren de dienstknechten van de gemeente? Zij behooren in den goeden zin van het woord »dienstknechten" der kerk te zijn, gelijk Christus kwam om te dienen en niet om gediend te worden, gelijk Hij de voeten zijner apostelen wiesch. De liefde van de gemeente tot een leeraar, dien zij zelf kiest en bezoldigt, is grooter dan tot een, die door de regeering ergens geplaatst wordt of gehandhaafd blijft, of men hem volgt of niet. Daniel Webster getuigt dan ook van de Ame-

rikaansche predikanten, dat in geen land ter wereld een corps leeraren kon aangewezen worden, dat met meer zelfverloochening zooveel arbeid verrichtte.

De wetten bevatten bepalingen, waarbij aan de verschillende kerkgenootschappen hunne bezittingen zijn gewaarborgd; wanneer er verschil bestaat omtrent het eigendomsrecht, dan is het mogelijk daarover een proces te voeren, waarbij wel deugdelijk gelet wordt op de belijdenis en op de kerkorde van het kerkgenootschap, dat zijne aanspraken doet gelden.

Een eed moet in Amerika worden afgelegd met de hand op den Bijbel, in overeenstemming met de oude gewoonte en met den eerbied, die de natie voor het Boek der boeken koestert. Om Kwakers en godloochenaars tegemoet te komen, kunnen dezen volstaan met een bloote bevestiging van de waarheid; doch indien het blijkt, dat men dan onwaarheid gesproken heeft, dan wordt zulk een persoon gestraft als een meineedige. Volgens de herziene statuten van New-York mag een Jood zweren op het Oude Testament met gedekt hoofd, een Mahomedaan op den Koran, een Chinees onder het breken van een schoteltje. Dit is eenvoudig rechtvaardig.

De presidenten erkennen in de officieele stukken, welke van hen uitgaan, dat de natie voor al de zegeningen, die zij geniet, Gode dank schuldig is, en spreken dit, de een duidelijker dan de ander, ook uit, wanneer zij hun eerste rede houden voor het congres. Thomas Jefferson is de eenige president geweest, die er bezwaar in had om bede- en vastendagen uit te schrijven, dit overlatende aan de overheid der verschillende staten.

Voor kerkgebouwen behoeft geen belasting betaald te worden; dit geldt zoowel voor de synagoge der Joden als voor de Roomsche kathedralen.

Er worden door de overheid op kosten van den staat predikers voor het congres benoemd, ook voor leger en vloot, zelfs voor de scholen, waar officieren voor zee- en landmacht worden opgeleid. Deze predikers worden op de lijst van de ambtenaren van het gouvernement geplaatst. De wet eischt, dat het wettig geordende predikanten moeten zijn, die door een of ander kerkelijk lichaam of door minstens vijf predikanten van dit lichaam, zijn benoemd. Roomsche pastoors worden geroepen om den staat in dezen te dienen, zoowel als leeraren van Protestantsche kerken.

Na aangetoond te hebben, hoe de Vereenigde Staten het verspreiden van den Bijbel hebben in de hand gewerkt, gaat Dr. Schaff voort met aan te toonen, hoe er verbindingsschakels bestaan tusschen kerk en staat; immers, een algeheele scheiding is onmogelijk, of Amerika moest geen Christelijk land meer willen zijn. Al de staten handhaven de monogamie, terwijl het huwen met meer dan ééne vrouw, gelijk dit in Utah in zwang is onder de Mormonen, met alle kracht wordt tegengegaan. Evenwel is niet te ontkennen, dat sommige staten echtscheiding op veel te lichten grond toelaten; een reformatie der wetgeving, naar de wet, welke Christus daaromtrent gegeven heeft, is hoogst noodzakelijk. Eere in dezen aan de Roomsche kerk, die de heiligheid van den huwelijksband weet te doen eerbiedigen.

De Zondag wordt ook door de wet als den dag des Heeren erkend, en wel omdat uit een burgerlijk zoowel als uit een godsdienstig oogpunt het vrijlaten van den dag des Heeren en het verbod van allen arbeid op dien dag zeer van belang is. Het nauwgezet de hand houden aan de Sabbatsrust is vooral eene weldaad voor den werkenden stand, welke daardoor beschermd wordt tegen de tyrannie van het kapitaal.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE ELF WEEZEN.

II.

ALLEEN.

Het werd den armen kinderen niet lang meer vergund in het ouderlijk huis te blijven, of liever zij durfden er, nu vader weg en moeder dood was, niet meer binnentreden, uit vrees voor de ruwe soldaten, die er huisvestten en alles kort en klein sloegen. Zoo nam dan het oudste meisje het kleine zusje in de armen; de anderen voegden zich bij hen, en ze zeiden onder geleide van de twee broers het ouderlijk huis vaarwel. Ze zouden het nooit weerzien.

Maar waarheen? Dat wisten zij niet. Het elftal ging den grooten weg op zonder geld, zonder voedsel, zonder vrienden. Doch het oog des Heeren waakte over hen, desgenen die al de moeite en het verdriet aanschouwt en let op degenen die Hem vreezen.

Verscheiden dagen lang zwierven zij in de bosschen en door de velden. Het kleintje moesten zij om de beurt dragen; en ook de andere jonge kinderen konden het loopen niet altijd volhouden. Zij dronken 't water uit de beken op hun weg, en tot spijs aten zij vruchten, die hier en daar in de bosschen groeiden. Gelukkig waren er echter ook medelijdende menschen, die, als zij de elf kinderen daar zoo zagen zwerven, hun gaarne iets gaven. Niemand vroeg hun echter vanwaar zij kwamen of waar zij heengingen, en dat wijl ieder heel goed begreep dat het vluchtelingen waren. Daarom had ook niemand veel lust om hen te herbergen; soms sliepen zij in een schuur op wat stroo; maar ook brachten zij menigen nacht onder den blooten hemel door. Gelukkig dat het in den zomer en warm was.

Wanneer de arme kinderen geen onderkomen vinden konden, zochten zij gewoonlijk zich achter den een of anderen muur tegen den guren wind te beschutten. Daar stonden of zaten zij dan »als bordpapieren soldaten", terwijl een of twee uitgingen om te beproeven of er iets te krijgen was om te eten. Na den maaltijd, te weten als die te houden viel, sliep men dan zoo goed en kwaad als 't ging op den harden grond.

Op zekeren avond kwamen de kinderen, na den geheelen dag te hebben gezworven, bij een hoogen, zwaren muur, aan welks zijde een plompe toren stond, die aan den eenen kant slechts luchtgaten met tralies had. De verlaten schepsels waren moe en hongerig. De kleinsten schreeuwden om brood en riepen huilend, dat zij naar vader en moeder wilden.

»Achter den muur van dien toren," zoo vertelt weer de oude grootmoeder," klemde zich iemand vast aan de dikke, ijzeren traliën. Zijn oogen zochten de kinderen; hij had wel de duisternis en den muur willen doorboren en luisterde. De Heere steunde en sterkte dien man, en zeide tot hem:

»Privat, Abraham, hebt gij Mij lief?"

En hij antwoordde, »Heere, Gij weet alle dingen. Zie daarbuiten. Ik heb alles verlaten uit liefde voor U: Vader, moeder, broeders zusters, vrouw, kinderen; ziet Gij hen daar ginds beneden? Zij zoeken mij. Zij zijn nu voor uw rekening."

»Hoor hen! Zij zoeken een vader, een moeder. Geleid hen, wees met hen, zooals Gij met mij zijt geweest. Mijn huis, mijn handel, mijn welvaart, mijn land, mijn leven; ik offer het met vreugd op. Maar nu komt de verzoeker, en zegt tot mij: Als gij Roomsch wordt, kunt gij het geloof in uw hart bewaren en gij zult uw kinderen redden. Heb medelijden met mij en hen, Heer Jezus!

»Ik zeg u" — zoo klonk het antwoord des Heeren in zijn hart — »dat zij die verlaten vader, moeder, kinderen, uit liefde tot Mij, honderdvoudig zullen ontvangen en in de toekomende eeuw het eeuwige leven."

Toen sprak de gevangene: »Ik geloof Heere, en ik zal U volgen, waar Gij ook heengaat."

(Wordt vervolgd).

VAN TWEE KATTEN.

De kat is een beest, dat een groote familie heeft.

De wilde kat, de luipaard, de panter, de leeuw zijn allen volle neven van het dier, dat de geleerden *felis domestica* noemen, anders gezegd huiskat, in de wandeling ook poes genaamd. Dat nu is bij behoorlijke opvoeding een goedig dier, zelfs vreesachtig. Doch vele neven en nichten als de bovengenoemde zijn zoo niet, gelijk ge weet. Gelukkig wonen ze nog al ver van hier.

Maar we hebben ook dichterbij, in onze koudere streken, twee soorten van katten, die naar hun aard voor leeuwen en tijgers niet onderdoen, al zijn ze minder groot en sterk. Misschien hebt ge ze nog nooit gezien. De een heet de *Losch* of *Lynx*, de andere de *wilde kat*.

De koude en gematigde luchtstreken bezitten, als ik zei, in den losch een kattensoort, welke in roofzucht en bloeddorstigheid de zoo gevreesde kattensoorten der warme landen, den tijger den panther enz., volkomen evenaart. Ook in lichaamsbouw komt hij met deze zeer veel overeen.

Daarbij is het een fraai dier, vooral het mannetje, minstens drie, dikwijls vier voet lang en twee en een halven voet hoog. Hij kan zelfs een zwaarte van 60 tot 80 pondbereiken. Alleen de dikke, dicht behaarde staart is minder fraai, en kort. Die wordt nauwelijk 6—8 duim lang. Het lijf is krachtig, ineengedrongen gebouwd. Ook de pooten en de klauwen zijn zeer sterk. De laatste herinneren levendig aan de klauwen van leeuwen of tijgers.

Dat de losch tot het kattengeslacht behoort is duidelijk kenbaar, voornamelijk aan den dikken, ronden kop en aan de groote, fel schitterende oogen, die in het donker als kolen gloeien. Ook aan de lange snorren op de dikke bovenlip, de ruwe tong en aan zijn dik behaarde, zachte pels is dit te zien. Wat hem een eigenaardig, zeer woest uitzicht geeft zijn de opstaande ooren, die door een harde, zwarte haarbos nog langer toonen, en de zware baard die van beide zijden van het gelaat afhangt en in twee punten uitloopt. Zijn pels is van boven roodachtig grijs en wit gevlekt; aan kop, hals en aan beide zijden met veel kleine, dikwijls afwisselende roode of grijsbruine vlekken of plekken geteekend en aan de onderzijde wit. De kop is rosachtig, de ooren inwendig wit, aan de buitenzijde bruin en zwart behaard. De witte lippen zijn voorzien van zwarte muilranden. De geheel gelijkmatig behaarde staart eindigt in een breede zwarte punt, die zeker de helft der geheele lengte inneemt. De andere helft is met flauwe ringen afgezet.

In den winter is zijn vacht langhariger en meer grijsachtig wit gekleurd; in den zomer is zij rooder. Ouderdom en geslacht veroorzaken overigens dikwijls verandering in kleur. Het wijfje dat iets kleiner is en een smalleren kop heeft, onderscheidt zich door roode tint met minder duidelijk geteekende vlekken. De jongen komen wit ter wereld.

(Wordt vervolgd.)

HOOGENDIJK.

Ingezonden Stukken.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Zeer geachte redacteur!

Het is mij gebleken, dat omtrent *de wording* van de Vereeniging »De Kerkelijke Kas" eenige legenden in omloop zijn, die het op dit oogenblik misschien wenschelijk is tegen te spreken. Veroorloof mij dit in uw blad te doen.

Toen in 1886, evenals in 1834, op sommige plaatsen de kerkeraden de hun opgelegde organisatie terzijde stelden, om wederom te kunnen leven overeenkomstig de nieuw afgeschafte ordeningen hunner kerk, had natuurlijk de overheid die daad moeten eerbiedigen. Toen deze dat echter niet deed en, zonder eenig recht, aan die daad het verlies van alle wereldsche goederen, aan die kerken toebehoorende, vastknoopte, terwijl zij blijkbaar weigerde het aloude op Gods Woord gegronde gezag der kerkeraden te erkennen, ontstond de vraag, hoe *voortaan* de kerk de goederen, die haar mochten worden geschonken, in rechten zoude kunnen beschermen.

Droeg men die goederen op aan een vertrouwd persoon, met last om ze voor de kerk te bewaren, dan ontstond de moeielijkheid, dat, bij overlijden, ze aan de erfgenamen van zulk een persoon zouden toevallen.

Daarom werd besloten ze op te dragen of in beheer te geven aan eene *vereeniging van personen*, die zich dan *als rechtspersoon* kon doen erkennen.

Wilde men nu ook van dezen rechtspersoon zeker zijn, dan mocht niemand lid van de vereeniging zijn, dan die tot de kerk zelf behoorde en dus onder censuur stond van den kerkeraad. Zoo ontstond het denkbeeld om de leden der kerk als vereeniging te doen optreden, teneinde het beheer over de wereldlijke goederen te voeren.

Deze denkbeelden zijn door professor Rutgers en mij in de statuten van »De Kerkelijke Kas" uitgewerkt.

Persoonlijk heb ik den Minister van Justitie geheel de zaak uiteengezet; hem aangetoond dat wij ons evenmin als kerk onder een anderen naam konden laten erkennen, als hij zichzelf in de wereld kon vertoonen onder een anderen naam dan dien van De Tour van Bellinckhave; dat eene vanouds bestaande kerk zich onmogelijk kon laten erkennen, zonder den schijn op zich te laden van iets nieuws te zijn; dat wij ons daarom niet konden aansluiten bij de Christelijke Gereformeerden, en een anderen weg dan dezen wenschten in te slaan, teneinde voor onze bezittingen voortaan rechtsveiligheid te erlangen.

Op de door ons ingediende statuten zijn dan ook door den Minister tal van autoriteiten en ambtenaren gehoord, en de ontrouwe predikanten van Amsterdam hebben, gelukkig vruchteloos, pogingen aangewend, om de Koninklijke goedkeuring aan de statuten te doen onthouden. Zelfs is de Raad van State er op gehoord. Toch heeft de Minister van Justitie de door ons voorgedragen statuten, behoudens eene wijziging, goedgekeurd.

Er is dus niets hoegenaamd van aan, dat de statuten van »De Kerkelijke Kas" eene soort van misleiding der Regeering zouden zijn. De Minister Du Tour is, evenals zijne ambtenaren, door mij persoonlijk geheel op de hoogte der zaak gebracht. De Regeering heeft geweten, dat de gemeenten, welke die statuten verlangden vastgesteld te zien, dit deden, *om zich op het gebied der kerk onbelemmerd onder haren alouden naam en aloude verordeningen te kunnen staande houden.* Den Minister kan de eer niet onthouden worden, dat hij zich met opzet persoonlijk geheel buiten den kerkelijken strijd heeft gehouden, de beslissing omtrent de *oude* goederen aan den rechter overlatende, terwijl hij het goed recht der gemeente om op geestelijk gebied zich naar hare overtuiging vrijelijk te bewegen volkomen erkende.

Het ware te wenschen geweest, dat alle overheden, alle school- en kerkbesturen zich op dit hooge en rechtvaardige standpunt hadden geplaatst. Veel ware dan anders en beter geloopen. Voor alle partijen!

U dankzeggende voor de plaatsing, hoogachtend,

Uw dw. dienaar,

A. F. DE SAVORNIN LOHMAN.

Hooggeachte redacteur!

Vriendelijk verzoek ik UEd. dit schrijven te plaatsen in *De Heraut*.

Betreffende de »Stellingen over den diaconalen dienst", voorkomende in *De Heraut* van 20 Mei jl., veroorlove men mij een enkele opmerking, mij in 't minst niet wagende aan een woord van critiek. Zoo ik melkboer ware, kon ik over de *achterlijkheid* in de zuivelbereiding een beter oordeel vellen; en wat de praktische uitvoering van de stellingen in 't algemeen betreft, hoe bezwaarlijk ook, ja onmogelijk zouden we haast zeggen, dit doet aan het theoretisch juiste af noch toe. Een dergelijke armverzorging zou voorzeker vele toestanden verbeteren. Na een veelzijdige beschouwing komt ook de jongelingsvereeniging ter sprake. Art. 33 toch luidt: »De diakenen zoeken medewerking bij de Christelijke jongelingsvereenigingen en leiden uit haar midden geschikte jongelingen tot de uitoefening der barmhartigheid op." Dr. Wagenaar wil dus een zeer nauw verband tusschen kerkeraad en jongelingsvereeniging; zoo dit algemeen feitelijk bestond, zou er meer kunnen tot stand komen. In sommige plaatsen integendeel zou men dit verband zelfs tevergeefs zoeken!

Men denkt nauwelijks aan de jongelingsvereenigingen, men rekent er althans in 't geheel niet meê.

Des Zondags wordt in de bijeenkomsten voor vele zaken met name gebeden, voor de jongelingsvereenigingen zeer zelden. Wat is hiervan de oorzaak? Voor mij is het altijd een leemte in het gebed.

Mijne gedachten hierover schrijf ik niet terneder; ik weet dat ze ook vaak zondig zijn; maar toch dient gezegd: het is een bewijs, dat men er óf indirect tegen is, óf er direct weinig heil in ziet.

Dr. Wagenaar wil, dat de kerkeraad de vergaderingen bijwone. Hier stem ik dan ook van heeler harte mede in. Het bezwaar, dat hiertegen soms wordt aangevoerd, is bij mij van weinig gewicht; praktische gevolgen heb ik hiervan nooit gekend. Door meerdere éénheid na te jagen en vaster te maken, zal men komen tot een meerdere gehechtheid.

o, Dat allen, inzonderheid voorgangers, in het belang der kerk het oog vestigden op de jongelingsvereenigingen; dat zij rijze in veler schatting; vooral opwake in het gebedsleven. Ook in dezen is er zooveel schuld; er is zoo'n afgetrokkenheid, in plaats van waardeering; eer verdeeldheid, dan een oprechte éénheid.

Geve God, dat er zij een mystieke éénheid, éénheid des geloofs in Christus Jezus. Dat straks genoemde stelling niet alleen besproken, maar ook beoefend, nageleefd worde!

Drage dit schrijven daartoe bij; zij het niet alleen eene herinnering, maar een middel ter opwekking, om hierover na te denken.

De Heere zegene de jongelingsvereenigingen en stelle haar ten rijken zegen, beide voor kerk en maatschappij.

Met dankzegging voor de opname,

G. V. D. PLOEG.

Oosterlittens.

Gereformeerde Gezindheid.

Doleerende Kerken.

DRIETAL: Sneek, Van Goor te Bunschoten, Van Lummel te Waarder en Ploos van Amstel te Reitsum.

TWEETAL: Delft, Geesink te Rotterdam en Langhout te Anjum.

BEROEPEN: Gouda, J. Osinga te Aarlanderveen. — St.-Anna-Parochie, J. D. v. d. Velden te Buitenpost. — Leeuwarden, C. A. Renier te Amsterdam.

AANGENOMEN: Den Helder, Den Hengst, cand. aan de Vrije Universiteit.

Christelijke Gereformeerde Kerk.

BEROEPEN: Harlingen, W. Fokkens te Minnertsga. — Bierum, K. Kuijper te Garrelsweer.

BEDANKT: Hoofddorp (Haarlemmermeer), J. Schotel te Haarlem.

Synodale Genootschapskerk.

ZESTAL: 's-Gravenhage, (vac.-Moll), L. A. F. H. Faure te Rheden, F. H. J. Grundlehner te Delft, J. J. de Kat Angelino te Deil, J. C. Monttijn G.Czn. te Schiedam, C. B. Oorthuys te Katwijk aan Zee en J. H. L. Roozemeyer te Arnhem.

DRIETAL: Weesp, J. van Bolhuis te Delftshaven, S. Dijkstra te Hilversum en N. Warmolts Nzn. te Sexbierum.

TWEETAL: Lienden, W. A. Houbolt te Veenendaal en J. G. Klamp te 's Graveland.

TOEZEGGING VAN BEROEP: Noordwijk en Boven-Smilde, W. J. Jurrema cand. te Groningen.

AANGENOMEN TOEZEGGING VAN BEROEP: Breskens, W. H. H. Dijkman, cand. te Rotterdam. — Linschoten (cl. Utrecht), P. Snoep, cand. te Goes.

BEDANKT VOOR TOEZEGGING VAN BEROEP: Dussen, W. H. H. Dijkman, cand. te Rotterdam.

BEROEPEN: Rotterdam (vac.-Francken), P. J. Muller te Nijmegen. — Dreischor (cl. Zierikzee), D. Th. Uden Masman Hzn. te Bakkeveen (cl. Heerenveen). — Hoorn, J. F. Tenthof te Wijnaldum. — Stellendam, J. W. H. Kalkman te Monster. — Boksmeer, G. Haspels, cand. te Nijmegen. — Naaldwijk, J. A. Prins J.Jz. te Dokkum. — Den Hoorn (op Texel) R. Bennink Bolt, cand. te Arnhem. — Vroomshoop, P. Snoep, cand. te Goes. — Weesp, N. Warmolts Nzn. te Sexbierum. — Eemnes-Binnen, S. Verhoef te Langerak b/z Lek. — Woudrichem, P. F. van den Nieuwenhuizen te 's Gravenpolder (cl. Goes). — Nijkerk, P. J. van Melle te Minnertsga. — Kattendijke, B. van Eijsselsteijn, cand. te Zwolle. — Oosterzee en Echten (cl. Heerenveen), H. H. Meulenbelt te Houten (cl. Wijk). — Heemskerk, E. J. van de Roemer Nzn, te Schellinkhout. — Wageningen, J. Hoogenraad te Polsbroek (cl. Utrecht. — Oudelande (cl. Goes), P. Snoep, cand. te Goes. — Zegveld (cl. Utrecht), J. J. C. van Toorenenbergen te Putten (Veluwe). — (Als evangelist) Vijfhuizen, H. J. de Vries te 's-Hage. — Lijnden, J. H. Weidner te 's-Bosch.

AANGENOMEN: Axel, C. J. L. Ruijsch van Duchteren te Nieuw-Vennep. — Waarde (Zeeland), D. Meerburg te Katwijk aan Zee. — Bathmen, F. Germs te Akkerwoude. — Barneveld, J. Doorenbos te Oosterbierum. — Haarlem (vac.-Barger), J. W. Knottenbelt te Schaarsbergen.

BEDANKT: Rilland, A. van der Hoeven, cand. te Rotterdam. — Haskerdijke, R. Jaarsma te Balk. — Elspeet (cl. Harderwijk), J. W. H. Kalkman te Monster (cl. 's-Gravenhage). — Oudelande (cl. Goes), P. Snoep, cand. te Goes. — Hellouw, J. A. P. Ris Lambers, te Barneveld. — Boksmeer c. a., G. F. Haspels te Nijmegen. — Giessen-Nieuwkerk, I. M. S. Baljon te Nederhemert. — Kleverskerke, C. W. A. Nonhebel, cand. — Hijkersmilde en Kloosterveen, P. J. van Melle te Minnertsga. — Foudgum en Raard, W. J. Jurrema, cand. te Groningen. - Welsum (cl. Deventer), P. P. Couvret, cand. te Rotterdam. — Westmaas, S. Sleeswijk Visser te Rijsoord. — Pernis, L. Hijmans te Klaaswaal. — Oud-Alblas, J. Bolkestein te Ter Aar. — Schore en Vlake, J. Ph. F. van der Plassche, cand. te Utrecht. — Lioessens, D. L. E. Blankstein te Eernewoude. — Deutichem, J. J. Sanders te Lichtenvoorde. — Wijngaarden c. a., P. Snoep, cand. te Goes. — Dantumawoude, J. van der Woude te Aalsum. — Overschie, S. Dijkstra te Hilversum. — Alkmaar, F. E. Daubanton Fz. te Heemstede. — Noordeloos, S. Sleeswijk Visser te Eijsoord (cl. Dordrecht. — Vroomshoop, W. H. H. Dijkman, cand. te Rotterdam, — Leerdam, W. de Lange te Bruchem c. a. (cl. Zalt Bommel). — Waverveen, J. Ph. F. van der Plassche, cand te Utrecht.

Advertentiën

Het behaagde den almachtigen God, onze lieve kleine SUSANNA MAGDALENA BETSY HORTENSE DOLORIS JENNY ILSE SASSE, den 18den dezer ons geschonken, heden tot zich te nemen.

Mr. I. C. SASSE.
A. J. SASSE—BREMS.

Almeloo, 28 Mei 1888. (191)

Wegens buitenlandsche betrekkingen eerst heden geplaatst.

Na bangen strijd is, niet zonder hope, heengegaan onze lieveling

HENDRIK PIETERS.

Hij werd slechts 17½ jaar oud, waarvan hij de beide laatste op het Gymnasium te Zetten doorbracht. Wij hadden hem zoo lief, dien zachtaardigen, stillen, vlijtigen jongeling. Hij deed ons veel verwachten. De Heere wilde het anders. Sterke Hij de bedroefde ouders, te wier huize te *Lemmer* hij stierf, en in wier naam wij deze onze droefheid aan betrekkingen en vrienden berichten.

F. P. L. C. VAN LINGEN.

Getroffen door de talrijke bewijzen van hartelijke belangstelling en liefde, betoond bij het overlijden onzer geliefde moeder en behuwdmoeder, betuigen wij onzen oprechten dank.

G. J. VAN SCHAICK.
H. M. VAN SCHAICK—BAGGELAAR.

Utrecht, 9 Juni 1888. (192)

TE KOOP

één exempl. **DE HERAUT**, van 7 Januari 1883 tot einde Juni 1888, waarin o. a. voorkomen de artikelen over: »De Vleeschwording van het Woord", Het werk van den Heiligen Geest" en »den Catechismus". Geheel compleet. Zindelijk gelezen. Brieven franco, letter O, bij G. J. REITS, boekhandelaar, *Groningen*.

Admissie-Examen.

Het eerstvolgend Examen der toelating tot de Lessen aan de **Vrije Universiteit** gegeven, zal D. V. worden afgenomen **Maandag 18 Juni**. Hun, die zich daaraan wenschen te onderwerpen, wordt verzocht zich met opgave van ouderdom, woonplaats en der faculteit, waarin zij wenschen te studeeren, schriftelijk aan te melden bij den ondergeteekende **vóór of op den 15den Juni.**

De dec. der litter. fac.,
Dr. J. WOLTJER.

Uitsluitend handel in

Amerikaansche orgels.

Doorloopend een voorraad van ongeveer 130 stuks, en zeer fijne sorteering voor gebruik in

HUIS, SCHOOL, ZAAL en KERK,

tegen de laagste, doch vaste prijzen.

Vraag de nieuwe catalogi aan den hoofdagent voor geheel het vasteland van Europa:

MAR. BREEBAART.

DAMRAK, 23. AMSTERDAM.

Vrije Universiteit.

Deze week is vanwege het Bestuur het achtste jaarverslag onzer stichting aan leden en begunstigers rondgezonden. Evenals in andere jaren zullen buiten deze stad onze locale comité's, agenten en correspondenten de goedheid hebben voor de rondbrenging zorg te dragen, waarvoor bij voorbaat hun hartelijk dank zij gezegd. Ons verslag geeft weer stoffe tot rijken dank aan onzen trouwen God, die onze vereeniging door veel strijd en moeite heen genadig was, en haar in zijne lankmoedigheid nog droeg tot op den huidigen dag. Immers, werkt aan den éénen kant het geschil op kerkelijk gebied ook dit jaar nog door, zoodat vroegere medestanders, op wier medewerking met volle recht groote prijs moet gesteld worden, ons verlieten, — aan den anderen kant werden velen juist in dezen weg van strijd overtuigd, dat meerdere samenbinding van hen, die op éénzelfde standpunt staan, noodzakelijk is. Niet weinig bemoedigend is b. v., dat dit verslag voor het eerst melding mocht maken van een begin van aanraking met de Christelijke Gereformeerde kerken, en dat reeds dit kleine begin mocht toonen, dat er gemeenschap des geestes bestaat tusschen de stichters en voorstanders onzer vereeniging en de kerken, die, om de belijdenis der vaderen in eere te houden, (die ook de grondslag onzer vereeniging is) al hare rechten op aardsch goed hebben prijsgegeven. Moge deze band tusschen »zonen van hetzelfde huis" steeds nauwer worden!

Het bericht van het heengaan van den bejaarden professor Brummelkamp is ook voor onze vereeniging een oorzaak van rouw. Hij droeg ook ons een warm hart toe, en menig blijk van waardeering en vriendschap mochten ook wij van zijn warm hart ondervinden. Zijn heengaan was in vrede. Zijne nagedachtenis is in zegening. De Heere trooste de overblijvende betrekkingen en doe nog lang zijn voorbeeld voor velen tot opwekking zijn, om te arbeiden zoolang het dag is, gelijk deze dienstknecht des Heeren heeft gedaan.

W. HOVY.

PROGRAM

VOOR DE

ACHTSTE JAARLIJKSCHE SAMENKOMST

VAN DE

Vereeniging voor Hooger Onderwijs

OP GEREFORMEERDEN GRONDSLAG,

te houden te ZWOLLE, op 20 en 21 JUNI 1888.

I.

Op Woensdag 20 Juni, des avonds te zeven ure, zal er in het Kerkgebouw der Chr. Ger. Kerk een *ure des gebeds* worden gehouden, waarin als voorganger zal optreden Dr. W. GEESINK, predikant te Rotterdam.

II.

Op Donderdag 21 Juni daaraanvolgende zal de algemeene Vergadering gehouden worden van des morgens *negen* tot des middags *een* ure in het gebouw »Odéon".

De leiding van deze Vergadering is door HH. Directeuren opgedragen aan den Hoogleeraar Dr. A. KUYPER.

III.

Op Donderdag 21 Juni, des namiddags te twee ure, zal een *Openbare Meeting* met debat worden gehouden in het gebouw »Odéon", over de volgende stelling:

»Naar den eisch der Gereformeerde beginselen mag, in het verband van de paedagogische roeping der Universiteiten, een Hospitium niet ontbreken."

»Wederkeerig treedt, juist in dat verband, het doel en het wezen van een Hospitium in het ware licht."

Dit debat zal worden ingeleid door den Hoogleeraar Dr. A. H. DE HARTOG.

Voor entrée betaalt men *f* 0,25; doch leden en contribuanten hebben gratis toegang.

Op Donderdag 21 Juni des namiddags te 5½ uur, broederlijke maaltijd in de kleine zaal van »Odéon", tegen betaling van *f* 2.

Aan HH. leden of begunstigers, die aan den maaltijd wenschen deel te nemen, wordt beleefd doch dringend verzocht, hiervan vóór 17 Juni kennis te geven aan den heer H. TULP, te Zwolle.

De regelingscommissie,

A. Baron VAN DEDEM, te Dalfsen, *Prov. Dir., Eerevoorzitter.*
Ds. D. BOONSTRA, te Zwolle, *Voorzitter.*
J. VAN ALPHEN, te Hengelo, *Provinciaal Secretaris.*
P. J. Baron VAN HEEMSTRA, te Hattem.
L. C. CNOPIUS, te Ittersum.
J. W. BOMHOF, te Zwolle.
W. JANSEN, te Zwolle.
H. TULP, te Zwolle, *Secretaris.*

NB. Zwolle ligt aan de spoorlijn, geëxploiteerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen. Tegen den *prijs van enkele reis* geeft deze Maatschappij retourbiljetten uit, geldig van 19 tot 22 Juni. Aan *alle stations* van den Staatsspoorweg zijn die biljetten te verkrijgen voor de reis naar Zwolle, welke men uit de Noordelijke provinciën, maar ook uit Arnhem en *over* Arnhem uit Rotterdam en uit het Zuiden des lands, *geheel* langs den Staatsspoor kan afleggen. Alle leden en begunstigers, die deze voordeelige reisgelegenheid wenschen te gebruiken, worden verzocht zoo spoedig mogelijk per briefkaart met duidelijke opgave van naam en woonplaats aan *ons* bureel: Keizersgracht 162, de kaart aan te vragen, die aan het station vertoond moet worden om op de prijsvermindering recht te hebben. Nog heeft de regelingscommissie zich bereid verklaard voor logies, zoowel gratis als tegen betaling van *f* 2,50, *f* 2 of *f* 1,50, zorg te dragen. Aanvragen daarvoor met opgave van maatschappelijke positie, of tegen welken prijs, worden vóór 14 Juni ingewacht aan het adres van den heer H. Tulp te Zwolle.

GEDRUKT TER KON. NEDERL. STOOMDRUKKERI, WARMOESSTRAAT 106, MSTERDAM.